

Bulvių vėžiu vadinama liga, kurią sukelia mikroskopinis grybas bulvinis raupis (lot. *Synchytrium endobioticum* (Schilb.)).

AUGALAI ŠEIMININKAI

Valgomoji bulvė – *Solanum tuberosum*.

PAPLITIMAS

Ligos sukėlėjas aptinkamas visur, kur auginamos bulvės – Azijoje, Afrikoje, Šiaurės ir Pietų Amerikoje, Europoje.

Lietuvoje, 2000 m. nutraukus senų židinių kontrolę ši pavojinga bulvių liga daugiau nebuvo aptikta.

Infekcijos šaltinis

1. Užkręsta bulvių sėkla.
2. Netolimais atstumais, iš vieno sklypo į kitą, grybo sporos gali būti perneštos su žemės ūkio technika, įrankiais.

LIGOS POŽYMIAI

Bulvinį raupį galima aptikti rugpjūčio, rugsėjo mėnesiais. Ant bulvių stiebagumbių, stolonų, o lietingais metais ir ant apatinės stiebo dalies randami netaisyklingos formos, žiedinio kopūsto galvutę primenantys įvairaus dydžio augliai.

Iš pradžių auglys būna šviesus, vėliau tamsėja – gelsta, paruduoja ir pagaliau beveik pajuosta. Žemės paviršiuje ant stiebo auglys būna purvinai žalios spalvos. Tikrosios šaknys niekada neužsikrečia.

Kai augliai formuojasi ant sandėlyje esančių gumbų, jie yra tokios pat spalvos kaip stiebagumbio odėlė, bet per laiką patamsėja. Jei yra pakankama šviesos, pažaliuoja.

GRYBO BIOLOGIJA

Bulvinio raupio vystymosi ciklas gana sudėtingas. Grybas yra mikroskopinis, gyvena kaip parazitas bulvių ląstelėse. Parazitiniams grybui prasiskverbus į augalo audinius, ant stiebagumbių pradeda formotis išaugos. Pažeistoje augalo vietoje grybas dauginasi ir iš augalo audinių susiformuoja vėžiniai augliai. Augliai gali būti labai įvairaus dydžio: nuo mažo žirnelio iki bulvės stiebagumbio dydžio. Išoriškai jie

Archiv VŪI III, eddžieni ochrany

primena žiedinio kopūsto žiedyną. Pradžioje augliai būna balti, o sendami tampa tamsiai rudos spalvos. Kai bulvinio raupio sporų prisipildę augliai supūva ir subyra, į dirvą patenka geltonai rudos storasienės grybo sporangės. Būdamos ramybės būklės sporos dirvožemyje gyvybingos gali išlikti net 20–30 metų.

Pavasari temperatūrai pakilus iki 10–20 °C ir esant tinkamam augalui šeiminkui, žiemojusios sporangės sudygsta, ir grybas pradeda naują savo vystymosi ciklą.

EKONOMINĖ ŽALA

Užkrėstame dirvožemyje bulvių kerai neišaugina sveikų stiebagumbių, o užsikrėtę stiebagumbiai blogai laikosi sandėliuose, greitai pūva, praranda prekinę išvaizdą.

Užkrėstame lauke ilgą laiką (20 metų) draudžiama auginti bulves ir persodinti skirtus augalus, todėl sumažėja laukų plotai, tinkami bulvėms ir kai kurioms kitoms kultūroms auginti.

PREVENCIJA

Jei pastebėjote ligos požymių, prašome nedelsiant pranešti Valstybinei augalininkystės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos. Tokiu atveju bus imami bulvių stiebagumbių bei dirvožemio mėginiai tyrimams Tarnybos laboratorijoje.

APSAUGOS PRIEMONĖS

Jei įtarimas dėl ligos pasitvirtina, taikomos fitosanitarinės priemonės.

Užkrėsti stiebagumbiai ir augalų liekanos užkasamos duobėje užpilant 1,0 m storio žemių sluoksniu. Užkrėstiems stiebagumbiams naikinti naudotas darbo priemones būtina dezinfekuoti.

Prekyba užkrėstomis bulvėmis griežtai draudžiama.

Aplinkui užkrėstą plotą nustatoma saugos zona (300 m pločio juosta).

Nustatytoje saugos zonoje leidžiama auginti tik skirtas perdirbti ir konkrečiam grybo patotipui atsparias bulvių veisles.

Užkrėstame lauke draudžiama auginti bulves ir augalus, kurie skirti persodinti į kitus laukus.

Turi būti taikoma sėjomaina (kukurūzai, kviečiai, žirniai ir kt.), visą draudimo laikotarpį dirva užkrėstame plote turi būti dirbama nepaverčiant jos nuolatine ganykla.

Baigus darbus, visa užkrėstame plote naudota technika turi būti dezinfekuojama.

Žemės sklype, kuriame buvo aptiktas *S. endobioticum*, bulves sodinti leidžiama ne anksčiau kaip po 20 metų, jei atlikus fitosanitarinį tikrinimą ištirtame dirvožemio mėginyje nerandama gyvybingų grybo sporų.

Dėl papildomos informacijos kreiptis į:

TARNYBOS REGIONINIAI SKYRIAI:

Alytaus – Vilniaus g. 21, Alytus
Tel. (8 315) 561 12

Kauno – K. Donelaičio g. 33, Kaunas
Tel. (8 37) 32 06 32

Klaipėdos – Sankryžos g. 7, Klaipėda
Tel. (8 46) 36 54 53

Marijampolės – Vytauto g. 28, Marijampolė
Tel. (8 343) 97 094

Panevėžio – Žvaigždžių g. 21, Panevėžys
Tel. (8 45) 46 2375

Šiaulių – A. Mickevičiaus g. 34, Šiauliai
Tel. (8 41) 52 5722

Tauragės – Laisvės g. 50, Tauragė
Tel. (8 446) 610 68

Telšių – Žalioji g. 10, Telšiai
Tel. (8 444) 31 082

Utenos – Maironio g. 1, Utena
Tel. (8 389) 614 65

Vilniaus – Ozo g. 4a, Vilnius
Tel. (8 5) 238 3970

VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖ TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS

Ozo g. 4a, 08200 Vilnius

Tel.: (8 5) 237 5631, pasitikėjimo linija (8 5) 270 80 80,
Fitosanitarijos skyriaus tel. (8 5) 273 44 11

info@vatzum.lt, <http://www.vatzum.lt>,
<https://www.facebook.com/vatzumlt>

BULVINIS RAUPIS – BULVIŲ VĖŽIO SUKĖLĖJAS

(Synchytrium endobioticum (Schilb.)

VILNIUS